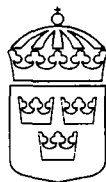

Konstitutionsutskottets betänkande

1989/90:KU10

Riksdagsfrågor

1989/90
KU10

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 24 motioner från allmänna motionstiden 1989 rörande riksdagsfrågor. Samtliga avstyrks. Till betänkandet har fogats 6 reservationer och 1 särskilt yttrande. Framställningen har delats upp i följande avsnitt:

1. Motionstider — Budgetpropositionens avlämnande m.m.
2. Inrättande av miljöutskott
3. Jämställdhet i riksdagens valda organ
4. Val av JO
5. Sanningsförsäkran vid utskottsutfrågningar
6. Vissa frågor rörande lagstiftningens tillämpning
7. Protokollets utformning m.m.
8. Tillträde till riksdagens lokaler m.m.
9. Arrangemang i kammarsalen
10. Praktiktjänstgöring, studier och vidareutbildning
11. Telefonsamtal till riksdagen

Motionerna

1988/89:K236 av Kent Lundgren (mp) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar att "lagstiftarens intentioner" i fortsättning-
en skall ingå som särskild text i såväl utskottsbetänkanden som de
allmäntryck som därefter ligger till grund för lagars och reglers uttolk-
ning hos myndigheter och allmänheten,

6. att — om 5 godkänns — riksdagen beslutar att följa upp lagarnas
tillämpning och effekt i samhället efter ett år och efter tre år och att
justitieutskottet får ansvaret för denna verksamhet och löpande rappor-
terar till såväl riksdag som regering.

1988/89:K301 av Karin Ahrland och Lars Sundin (båda fp) vari yrkas
att riksdagen beslutar att särskilda medel skall anslås för utskottsbesök
vid EG och uppdrar åt förvaltningsstyrelsen att närmare bereda frågan.

1988/89:K302 av Gudrun Norberg (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar
att låta Sveriges flagga pryda plenisalen och eventuellt andra lämpliga
lokaler i riksdagshuset under hela riksmötet.

1988/89:K303 av Allan Ekström (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att allmänhetens rätt att besöka riksdagshuset för att bevista kammarens sammanträden eller eljest icke får inskränkas genom avspärrningar av riksdagshuset.

1989/90:KU10

1988/89:K304 av Helge Hagberg och Owe Andréasson (båda s) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för sådana former för överlämnandet av budgetpropositionen till riksdagen som anges i motionen.

1988/89:K305 av Helge Hagberg och Lars Svensson (båda s) vari yrkas att riksdagen låter utreda frågan om riksdagsresor till olika delar av landet.

1988/89:K307 av Sven-Gösta Signell och Birger Rosqvist (båda s) vari yrkas att riksdagen beslutar om en ny placeringsordning av ledamöterna i riksdagen enligt vad som förordats i motionen.

1988/89:K308 av Lars Tobisson (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att platsfördelningen i riksdagens plenisal skall ske efter partitillhörighet och inte efter valkrets.

1988/89:K309 av Görel Bohlin (m) vari yrkas att riksdagen beslutar om en omläggning av arbetsrutinerna i riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:K310 av Görel Bohlin (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att förutom riksvapnet Sveriges flagga skall ha ständig plats i riksdagens plenisal.

1988/89:K311 av Anders Björck och Hans Leghammar (m, mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om sanningsförsäkran för dem som lämnar upplysningar till riksdagsutskott skyndsamt utreds i syfte att framlägga lagförslag om sådan försäkran.

1988/89:K313 av Håkan Holmberg (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar förändra sin utskottsorganisation så att miljöfrågorna hädanefter handläggs av ett särskilt miljöutskott.

1988/89:K314 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas att det inom riksdagen utreds vilka förutsättningar som finns för att riksdagsmännens egna initiativ- och motionsrätt utsträcks till hela den tid då riksmötena pågår.

1988/89:K315 av Birger Schlaug (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att riksdagsledamöter får säga du till varandra och till statsråd även i kammaren i situationer där det klart framgår till vilken man riktar sig,

2. att riksdagen beslutar att varje riksdagsledamot som så önskar har rätt till sina egna ord också i kammaren och att censur inte skall ske i samband med att protokollet skrivs,

3. att riksdagen beslutar att ledamöter och statsråd inte får förändra sakuppgifter och ordval från det att anförandet sker till dess att protokollet är justerat.

1988/89:K316 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär tillsättandet av en parlamentarisk utredning för att utarbeta förslag om en omläggning av budgetåret och en reformering av riksdagens arbetsformer i enlighet med vad som angetts i motionen.

1988/89:K319 av Kjell Nilsson och Lisbeth Staaf-Igelström (båda s) vari yrkas att riksdagen uppdrar åt förvaltningsstyrelsen att framlägga förslag ågnade att öka ledamöternas möjligheter till studier och vidareutbildning.

1988/89:K320 av Göthe Knutson (m) vari yrkas att riksdagen ger JO-delegationen i uppdrag att företa personundersökning, innan man föreslår en kandidat till posten som justitieombudsman eller chefsjustitieombudsman.

1988/89:K322 av Maggi Mikaelsson (vpk) vari yrkas att riksdagen uppmanar samtliga riksdagsledamöter att någon gång under varje mandatperiod genomföra en månads praktik inom något av områdena grundskola, hemtjänst, sjukvård, barnomsorg eller missbruksvård.

1988/89:K323 av Margit Gennser (m) vari yrkas att riksdagen uttalar att riksdagens lokaler inte under pågående sessioner får utnyttjas för den typ av politiska utspel som påtalats i motionen.

1988/89:K325 av Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att riksdagens ledamöter först av alla bör få ta del av budgetpropositionen.

1988/89:K326 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen uttalar sitt stöd till rekommendationen om en 40-procentig kvotering mellan kvinnor och män till alla riksdagens utskott, styrelser och utredningar.

1988/89:K328 av Birger Schlaug och Hans Leghammar (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens ansvar för att delta i arbetet med att göra riksdagsarbetet mer intresseväckande,

2. att riksdagen beslutar tillsätta en utredning enligt motionens anda som ett led i förnyelsearbetet.

1988/89:K406 av Hans Lindblad (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att riksdagsledamot har rätt att hos myndighet få information om gällande tillämpning av svensk lagstiftning.

1988/89:K813 av Karl-Göran Biörsmark (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar öppna 020-linje till riksdagen.

1. Motionstider—budgetpropositionens avlämnande m.m.

Motionerna

Den allmänna motionstidens begränsning till 15 dagar från den dag då budgetpropositionen anmälades i kammaren (3 kap. 10 § riksdagsordningen) tas upp i två motioner. I motion K314 av Inger Schörling m.fl. (mp) sägs att i ett modernt samhälle är denna ordning inte rimlig. Det vore enligt motionärerna vida bättre om riksdagsmännens initiativrätt utsträcktes till hela den tid då riksmöte pågår. I motion K309 av Görel Bohlin (m) påpekas att inte minst det alternativa budgetarbetet är utomordentligt arbetskrävande. Ledamöter och kanslier skulle ges en rimligare arbetssituation om enbart motioner med ekonomiska konsekvenser i anledning av budgeten fick läggas fram inom en 14-dagarsperiod efter avlämnandet av budgetpropositionen. En andra motionstid för enskilda ledamöter kunde sedan enligt motionen förläggas till hösten.

Enligt motion K316 av Bertil Fiskesjö m.fl. (c) är det ur allmän politisk synpunkt otillfredsställande att riksdagsårets början inte också innebär en mera substantiell upptakt i riksdagsarbetet. Det naturliga borde vara att börja riksmötet med budgetbehandling och allmän motionstid. Att införa allmän motionstid under hösten skulle inte, enligt motionen, lösa några problem utan enbart medföra dubbelbehandling av många ärenden under samma riksmöte. I motionen tas också behovet av att anordna kvällsplena och svårigheten att utöka antalet s.k. riksdagsfria perioder som exempel på brister i den nuvarande ordningen. Enligt motionärerna skulle förutsättningarna för planering av riksdagens arbete vara helt annorlunda om statsbudgeten följde kalenderåret.

Formerna för offentliggörandet och överlämnandet av budgetpropositionen berörs i tre motioner. I motion K304 av Helge Hagberg och Owe Andréasson (båda s) konstateras att med nuvarande ordning överlämnas budgetpropositionen symboliskt till talmannen. Därefter håller finansministern och biträdande finansministern presskonferenser. Motionärerna föreslår ett särskilt förfarande i vilket finansministern presenterar finansplan och budgetproposition inför kammaren och att de partier som står utanför regeringen därefter får ge sina första kommentarer.

Enligt motion K325 av Elver Jonsson (fp) är det en så självklar sak att riksdagen först av alla bör få ta del av budgetpropositionen att det inte behöver motiveras.

Även i motion K328 av Birger Schlaug och Hans Leghammar (båda mp) hävdas att riksdagen borde vara stället där finansministern presenterar finansplan och budgetförslag. Motionärerna föreslår också att en särskild utredning tillsätts med ledamöter som suttit i riksdagen högst en valperiod. Utredningens uppgift bör vara att lämna förslag på nya

arbetsformer för att förnya riksdagen och åter göra denna till ett intresseväckande forum. Till utredningen bör, enligt motionen, kopplas representanter från partier utanför riksdagen som nått upp till minst 1 % i föregående val.

Utskottets bedömning

Det framgår av grundlagberedningens betänkande att beredningen övervägde att avskaffa de tidsmässiga begränsningarna i rätten att väcka s.k. fristående motioner. Beredningen betonade (SOU 1972:15 s. 262) att initiativrätten för de enskilda ledamöterna var en omistlig beståndsdel i svenskt riksdagskick. Det framhölls också att principerna om att varje ärende skulle utskottsberedas och leda till beslut i sak gav de enskilda ledamöternas motionsrätt en, internationellt sett, ganska unik kvalitet. Beredningen fann dock (s. 236) att liksom tidigare borde motioner som inte anknöt till propositioner eller särskilda riksdagsinitiativ få väckas endast under en begränsad tid av året. Detta skulle enligt beredningen ses mot bakgrund av de betydande rättsverkningar som anhängiggörandet av en motion utlöser. Utskottet förklarade sig våren 1988 (KU 1987/88:43), vid behandlingen av en motion om fri motionsrätt under hela riksmötet, dela grundlagberedningens uppfattning i denna del.

Beredningen prövade flera olika lösningar för förläggningen av en allmän motionstid inom ramen för sitt förslag till schema för det årliga riksdagsarbetet och för budgetprövningen. En av dessa lösningar var att förlägga den allmänna motionstiden till de första veckorna av det under hösten inledda riksmötet. Beredningen fann emellertid att det var utomordentligt svårt att lösgöra en allmän motionstid från rätten att väcka följdmotioner med anledning av budgetpropositionen. Den stannade för att föreslå endast en allmän motionstid om året. Denna skulle infalla under tiden närmast efter det att budgetpropositionen hade lagts fram.

Riksdagen beslöt våren 1988 (KU 1987/88:43) i enlighet med ett förslag från folkstyrelsekommittén att inleda försök med en förändrad budgetprocess i riksdagen under innevarande mandatperiod. Försöket syftar till att åstadkomma en ökad koncentration av utskottens och kammarens behandling av budgetpropositionen. Det förutsattes i förslaget att motioner utan direkt samband med budgetförslaget inte skulle behandlas tillsammans med detta i samma utsträckning som tidigare. Riksdagen ställde sig bakom utskottets förslag att dess arbetsgrupp för riksdagsfrågor borde få i uppdrag att följa försöket och vid behov ta initiativ till förändringar. Arbetsgruppen har gjort en utvärdering (1989/90:KU19) av hur försöket utfallit under våren 1989. Riksdagen har beslutat att försöket skall fortsätta under resten av innevarande valperiod på ungefär samma sätt som hittills.

I 1988 års kompletteringsproposition (prop. 1987/88:150 bil. 1) redovisades att budgetprocessen skall läggas om för i princip hela statsförvaltningen, utom för försvarsutskottet som redan tillämpar en särskild flerårsmodell. Det viktigaste inslaget i den nya budgetprocessen

är att hela verksamhetsområdet för en myndighet skall underkastas en fördjupad redovisning och prövning vart tredje år. Finansutskottet (FiU 1987/88:30, rskr. 394) hade inte något att erinra mot redogörelsen i 1988 års kompletteringsproposition. En kommitté har tillkallats för en översyn av budgetpropositionens innehåll och utformning, m.m. Kommittén, som antagit namnet budgetpropositionsutredningen, förväntas redovisa sina förslag senast den 30 juni 1990.

De förslag till förändring av riksdagens arbete som såväl försöksverksamheten med en förändrad budgetprocess i riksdagen som arbetet med en förändring av budgetpropositionens utformning kan tänkas resultera i kan ge anledning till en översyn också av reglerna för avgivande av motioner. Enligt utskottet bör det ingå i uppföljningsuppdraget till dess arbetsgrupp för riksdagsfrågor att också överväga denna fråga. Utskottet är dock inte berett att nu föreslå någon förändring av riksdagsledamöternas initiativrätt. Motionerna K309 och K314 avstyrks.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om en omläggning av budgetåret. Senast skedde det våren 1988 (KU 1987/88:43). Utskottet delade folkstyrelsekommitténs bedömning att en flyttning av budgetarbetet till hösten skulle ha stora fördelar från riksdagens synpunkt. Ett starkt argument mot förslaget var dock, enligt utskottets mening, att valen då måste flytta till våren. En flyttning skulle t.ex. innebära att riksdagsarbetet ett valår måste avslutas i månadsskiftet mars-april, om man inte vill förkorta valrörelserna eller bedriva dem parallellt med riksdagsarbetet. Utskottet erinrade också om att val på hösten har en lång tradition i vårt land och att en förändring därför är en åtgärd av rätt ingripande slag för väljare, politiker och partiorganisationer. Med hänvisning till det anförda avstyrktes motionerna. Utskottet gör samma bedömning nu. Motion K316 avstyrks.

Enligt vad utskottet inhämtat innefattar det arbete med förändring av arbetsformerna i riksdagen som initierats i talmanskonferensen också förslag om en ny form för presentation av budgetpropositionen i riksdagen. Syftet med motionerna K304 och K325 torde därmed i huvudsak vara tillgodosett. Enligt utskottet är det inte befogat med något uttalande av riksdagen i frågan. Motionerna K304 och K325 avstyrks.

Med tanke på det förändringsarbete rörande arbetsformerna i riksdagen i övrigt som pågår är det enligt utskottet inte befogat att nu tillsätta någon utredning av det slag som föreslås i motion K328. Motionen avstyrks.

Motionen

I motion K313 av Håkan Holmberg (fp) påpekas att jordbruksutskottet i dag hör till de mest arbetsbelastade riksdagsutskotten. Ett huvudskäl till detta är att antalet viktiga miljöfrågor vuxit mycket starkt under senare år. Motionärens förslag är att miljöfrågorna bryts ut från jordbruksutskottet och i framtiden handläggs av ett särskilt och nyinrättat miljöutskott. Dit skulle eventuellt också vissa miljöärenden som nu handläggs i andra utskott kunna föras. Jordbruksfrågorna skulle då antingen, som nu, ligga kvar i ett särskilt jordbruksutskott eller föras över till något annat utskott.

Utskottets bedömning

Folkstyrelsekommittén (SOU 1987:6 Folkstyrelsens villkor) ansåg att riksdagen borde ta initiativ till en översyn av utskottsorganisationen. Denna översyn skulle syfta till att fördela anslagsärendena jämnare mellan utskotten. Utskottets arbetsgrupp gjorde vissa undersökningar av de mest budgetbelastade utskottens arbetssituation. Några större behov av förändringar framkom inte. Utskottet anförde i betänkande KU 1987/88:43 att försöket med förändrad budgetprocess fick utvisa behovet av ändringar i ärendefördelningen mellan utskotten.

Sedan arbetsgruppens utvärdering gjordes har en ytterligare kraftig ökning skett i antalet avgivna motioner. Arbetsbelastningen på samtliga utskott men framför allt de mest motionstyngda, bland dem jordbruksutskottet, har därmed blivit än större. Av de motioner som avgavs under allmänna motionstiden 1989 föll ungefär en tiondel (451 motioner) inom jordbruksutskottets beredningsområde. 272, dvs. ca 60 %, rörde miljö- och jaktfrågor. Enligt vad utskottet inhämtat ligger yrkandena i miljömotionerna till stor del utanför det primära lagområdet. Beredningen av dessa motioner blir särskilt tids- och arbetskrävande då jordbruksutskottet ofta tvingas inhämta upplysningar från de förvaltningsmyndigheter vars verksamhet de berör. En ytterligare komplikation är att de frågor som tillhör jordbruksutskottets beredningsområde handläggs av inte mindre än nio centrala verk och ett stort antal mindre myndigheter.

Enligt utskottet finns goda skäl att i samband med utvärderingen av försöksverksamheten med förändrad budgetverksamhet i riksdagen på nytt överväga ärendefördelningen mellan utskotten och då särskilt uppmärksamma de mest motionstyngda utskottens situation. I det sammanhanget bör också frågan om inrättande av ett miljöutskott tas upp. Enligt utskottet finns det skäl som talar såväl för som mot en sådan förändring.

Som framhålls i motion K313 har antalet viktiga miljöfrågor vuxit mycket starkt under senare år och kan väntas få stort utrymme i svensk politik under kommande år. Miljöfrågorna behandlas nu i en rad utskott. För inrättande av ett särskilt utskott för dessa frågor talar att de då skulle kunna få en samlad behandling. Å andra sidan kan det

hävdas att det är väsentligt att miljöfrågorna får en framskjuten plats i behandlingen av förslag till lagstiftning och förändring av den samhällsleliga verksamheten på alla områden. Det senare synsättet talar närmast för att miljöaspekterna på de förslag riksdagen har att ta ställning till bäst behandlas i de utskott där förslagen i övrigt bereds.

En eventuell utökning av antalet utskott hänger enligt utskottet också samman med frågan om antalet ledamöter i utskott. Även detta talar för att utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten behandlas i ett sammanhang inför nästa mandatperiod. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att nu föreslå en förändring i utskottsindelningen. Motion K313 avstyrks.

3. Jämställdhet i riksdagens valda organ

Motionen

Jämställdheten i politiken behandlas i motion K326 av Inger Schörling m.fl. (mp). Enligt motionen är det viktigt att de politiska partierna som alla driver jämställdhetsfrågor, eller åtminstone säger sig verka för dem, föregår med gott exempel. I motionen yrkas att riksdagen uttalar sitt stöd till en rekommendation om en 40-procentig kvotering mellan kvinnor och män till alla riksdagens utskott, styrelser och utredningar.

Utskottets bedömning

Det bör ankomma på partierna att tillse att deras representanter i bl.a. valberedningen verkar för jämställdhetsaspekten i valen till riksdagens utskott, styrelser m.m. Något uttalande från riksdagen i denna fråga är dock enligt utskottet inte påkallat. Motionen avstyrks.

4. Val av JO

Motionen

I motion K320 av Göthe Knutson (m) yrkas att riksdagen ger JO-delegationen i uppdrag att företa en personundersökning, innan man föreslår en kandidat till posten som justitieombudsman eller chefsjustitieombudsman. Motionärens uppfattning är att det är rimligt att en kandidat till JO-ämbetet underkastas en personundersökning av ungefär samma slag som vid anställning av personal inom säkerhetstjänsten i riket. Det måste, enligt motionen, anses rimligt att JO-delegationen bl.a. undersöker om en kandidat blivit åtalad och fälld i brottmål.

Utskottets bedömning

Riksdagens JO-delegations sammansättning och uppgifter regleras i tillägsbestämmelserna 8.10.1–2 i riksdagsordningen. Delegationen utses av konstitutionsutskottet och består av sex ledamöter. Val av ombudsman bereds av delegationen, som därvid samråder med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen.

Under våren 1989 publicerades vissa uppgifter och påståenden om en nyvald justitieombudsman. Bl.a. uppmärksammades att han 13 år tidigare, 1976, dömts till dagsböter. Kritik framfördes mot JO-delegationen för att inte genom kontroll i polis- och kriminalregistren ha underrättat sig om detta förhållande.

Riksdagen är enligt gällande ordning ej behörig att utfå uppgifter vare sig ur kriminal- eller polisregistren. Även om så vore fallet hade uppgifter om den aktuella domen ej stått att finna i någotdera registret. Enligt lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister skall detta ej innehålla uppgifter om brott för vilka påföljden är dagsböter. I polisregistret skall sådana uppgifter enligt 7 § lagen (1965:94) om polisregister m.m. ej föras om mer än fem år förflutit från dom, beslut eller godkännande av strafföreläggande.

Vid beredningen av frågan om förslag till ny justitieombudsman inhämtar JO-delegationen regelmässigt upplysningar från en rad håll, bl.a. från kandidaternas chefer. Detta förfarande motsvarar enligt vad utskottet inhämtat det som tillämpas vid beredningen i regeringskansliet av ärendet som gäller tillsättning av högre domartjänster. Då tänkbara kandidater till dessa tjänster liksom till uppdraget som justitieombudsman återfinns i en förhållandevis liten krets av mycket meriterade, vanligen offentliganställda personer är kännedomen om dem som regel mycket god.

Det kan sålunda konstateras att JO-delegationen vid beredning av frågan om förslag till ny justitieombudsman utför de kontroller av kandidaternas person som det enligt gällande lagstiftning är möjligt att göra, samt att förfarandet härvidlag inte avviker från vad som tillämpas vid tillsättning av de högsta domartjänsterna. Motion K320 avstyrks.

5. Sanningsförsäkran vid utskottsutfrågningar

Motionen

Enligt motion K311 av Anders Björck (m) och Hans Leghammar (mp) är det otillfredsställande att det är möjligt att vid utfrågning inför riksdagsutskott lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter liksom att förtiga viktig information, utan att detta går att åtgärda juridiskt. Motionärerna hemställer om en utredning i syfte att skyndsamt införa en ordning med sanningsförsäkran inför riksdagsutskott.

Utskottets bedömning

Enligt 4 kap. 10 § riksdagsordningen skall en statlig myndighet lämna upplysningar och avge yttrande, då ett utskott begär det. Skyldigheten åligger alltså myndigheten, inte någon enskild tjänsteman. Regeringen är den högsta förvaltningsmyndigheten. Den är emellertid enligt paragrafen undantagen från denna skyldighet. En myndighet som lyder under regeringen kan enligt paragrafen hänskjuta ett utskotts begäran om att lämna upplysningar eller att avge yttrande till regeringens avgörande. Det innebär att regeringen kan bestämma att upplysningarna eller yttrandet inte skall lämnas. Någon skyldighet att lämna upp-

lysningar och att avge yttranden finns inte för kommunala eller landstingskommunala organ. Inte heller enskilda fysiska eller juridiska personer har någon sådan skyldighet.

De som inte är skyldiga att lämna upplysningar och att yttra sig kan naturligtvis beredas tillfälle att göra det. De kan också inbjudas för att svara på frågor vid utskottens sammanträden för inhämtande av upplysningar. Beträffande konstitutionsutskottets utfrågningar i granskningsärenden kan det i detta sammanhang erinras om att det i stor utsträckning förekommer att icke statliga befattningshavare inbjuds till utfrågning inför utskottet.

Enligt vår rättegångsordning är ett vittne skyldigt att vid straffansvar inför domstol lämna upplysningar om fakta av betydelse ur bevissynpunkt.

Ett viktigt moment i vittnesplikten är skyldighet att närvara vid förhandling inför domstolen. Den som skall höras som vittne skall därför vid vite kallas att infinna sig (36 kap. 7 § rättegångsbalken). Domstolen kan besluta att vittne som inte infunnit sig skall hämtas till domstolen (36 kap. 20 § rättegångsbalken). Ett beslut om hämtning verkställs av polismyndigheten.

I vittnesplikten ingår också skyldigheten att avlägga ed och att avge vittnesmål. Om vittnet utan giltigt skäl vägrar att avlägga eden eller att avge vittnesmål eller besvara en fråga kan domstolen utfärda vitesföreläggande och ytterst besluta om häktning. Den som under ed lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen kan enligt 15 kap. 1 § brottsbalken dömas för mened.

Skyldigheterna att närvara vid förhandlingen, att avlägga ed, att avge vittnesmål och att tala sanning hänger nära samman. Så är t.ex. ett vittnes plikt att avlägga ed och att tala sanning utan någon egentlig betydelse om inte vittnet också är skyldigt att närvara vid förhandlingen och att där avge vittnesberättelse.

Ed kan även avläggas i några andra fall än i samband med vittnesmål. En domstol kan t.ex. enligt 40 kap. 1 § rättegångsbalken anlita en sakkunnig i ett mål där det behövs särskild fackkunskap. Bestämmelser om att inför domstol under ed bekräfta uppgifter i en bouppteckning finns bl.a. i 17 kap. 5 § andra stycket äktenskapsbalken.

Enligt utskottet står det klart att en regel om någon form av edgång eller sanningsförsäkran vid utskottsutfrågning för att få effekt måste vara kopplad till bestämmelser om plikt att delta i sådan utfrågning och att där lämna upplysningar. Utfrågningarna skulle då få en helt annan karaktär än att vara det led i utskottets inhämtande av sakupplysningar som de enligt gällande ordning är avsedda att utgöra. Motiven avstyrks.

Motionerna

Enligt motion K236 yrkande 5 av Kent Lundgren (mp) hanterar myndigheterna lagar och regler på ett sätt som ger Sverige rekordet i antalet fällande domar i Europadomstolen. Enligt motionären är det därför nödvändigt att alla lagar i fortsättningen har en grundlig text, som handlar om "lagstiftarens intentioner".

I yrkande 6 föreslås att — förutsatt att yrkande 5 godkänns — tillämpningen av lagstiftningen följs upp efter ett och tre år så att den motsvarar intentionerna. Enligt motionären bör uppföljningen ankomma på riksdagen och justitieutskottet vara lämpligt forum för detta arbete.

I motion K406 av Hans Lindblad (fp) hemställs om ett tillkännagivande till regeringen om att riksdagsledamot har rätt att hos myndighet få information om gällande tillämpning av svensk lagstiftning. Bakgrunden är att rikspolisstyrelsen vägrat lämna ut uppgifter om hur många personer som informerats om att de hindrats från anställning genom personalkontroll.

Utskottets bedömning

Den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna hade vid utgången av 1988 avkunnat ca 140 domar. Av dessa gällde tio Sverige. I sex av domarna hade Sverige fällts för brott mot den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. I den av utrikesdepartementet utgivna skriften Utrikesfrågor 1988 görs bedömningen att svensk rätt inte i alla avseenden stått i överensstämmelse med de åtaganden som Sverige har gjort genom att ansluta sig till konventionen. Detta gäller i huvudsak tillämpningen av konventionens artikel 6 om rätten till domstolsprövning av administrativa beslut som angår "civila rättigheter och skyldigheter", men också de svenska reglerna om anhållande och häktning har i ett visst hänseende visat sig vara i konflikt med konventionens artikel 5. I syfte att åstadkomma en harmonisering till konventionen har nya regler om anhållande och häktning antagits av riksdagen (SFS 1987:1211). Vidare antog riksdagen den 14 april 1988 en lag om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut (SFS 1988:205).

Bestämmande för hur en lag skall tillämpas är själva lagtexten och de motivuttalanden som gjordes då lagen antogs. Eftersom lagstiftningsmakten uteslutande vilar på riksdagen kan ett utskott självfallet på eget initiativ eller på grund av motioner göra olika uttalanden om lagens tillämpning. Mot denna bakgrund avstyrks motion K236 yrkandena 5—6. Frågan om utskottens utvärdering av verkställigheten av riksdagens beslut återkommer utskottet till i annat sammanhang.

Statliga myndigheters skyldighet att lämna upplysningar och avge yttranden på begäran av riksdagsutskott regleras i 4 kap. 10 § riksdagsordningen. En riksdagsledamot som begär upplysningar från en myndighet har i förhållande till myndigheten ställning som enskild person.

I 4 § förvaltningslagen (1986:223) föreskrivs en serviceskyldighet för myndigheterna. Varje myndighet skall lämna upplysningar vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpn skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Enligt utskottet är något uttalande av riksdagen om dess ledamöters rätt att få information av myndigheterna inte påkallat. Motion K406 avstyrks.

7. Protokollets utformning m.m.

Motionen

Enligt motion K315 yrkande 1 av Birger Schlaug (mp) borde tilltalsordet "du" kunna få användas i kammardebatterna i situationer där det klart framgår till vem man riktar sig.

I motionen behandlas också utformningen av protokollet. Enligt motionären censureras det som bedöms vara olämpliga ord, och ibland hela meningar, i de protokoll som lämnas till eftervärlden och till yttervärlden. Härigenom censureras och strömlinjeformas personligheterna och anpassas till lagomnivå. I yrkande 2 hemställs att riksdagen beslutar att varje riksdagsledamot som så önskar skall ha rätt till sina egna ord också i kammaren och att censur inte skall ske i samband med att protokollen skrivs. Även talarnas rätt att själva ändra i protokollen behandlas i motionen. I yrkande 3 hemställs att riksdagen beslutar att ledamöter och statsråd inte får ändra sakuppgifter och ordval från det att anförandet sker till dess att protokollet är justerat.

Utskottets bedömning

Talmannen eller, vid förfall för honom, vice talmannen leder kammarens sammanträden (2 kap. 1 och 2 §§ riksdagsordningen). Talmannen svarar för att god ordning — såväl i ord som i handling — upprätthålls vid sammanträde med kammaren (2 kap. 12 § riksdagsordningen).

Vissa ordningsfrågor i kammaren, bl.a. avseende ledamöternas uppträdande i talarstolen, diskuterades vid talmanskonferensens sammanträde den 19 oktober 1988, alltså vid en tidpunkt då den nuvarande talmannen helt nyligen hade tillträtt. Talmanskonferensen var enig om att gällande praxis skulle bibehållas, och talmannen förklarade att han avsåg att tills vidare inte ändra praxis. Detta gällde bl.a. användandet av tilltalsordet du. Som motionären själv framhåller kan ett flitigt användande av tilltalsordet du medföra missförstånd eller oklarheter. Talmännens och vice talmännens agerande i kammaren ger enligt utskottet vid handen att de eftersträvar enhetlighet i nu berört hänseende och sålunda kräver att ledamöter och statsråd undviker "duande". Motionens yrkande 1 avstyrks.

Enligt bestämmelserna förs ett fullständigt protokoll vid sammanträde med kammaren (2 kap. 16 § riksdagsordningen). När det gäller återgivandet i riksdagens protokoll av kammardebatterna är målsätt-

ningen att anförandena skall redovisas i sin helhet. Emellertid är ett exakt återgivande av anföranden, som inte ordagrant följer ett skrivet koncept, i de allra flesta fall omöjligt. Även ett vårdat talspråk avviker mycket ofta så markant från skriftspråkets mönster att det är nödvändigt att före publiceringen av ett tal anpassa formuleringarna i någon mån till det skrivna språkets regelsystem för att tillgodose läsarens krav på klarhet och lätthet att läsas. För denna redigering, vilken görs av riksdagsstenograferna, gäller av kammarsekreteraren angivna regler innebärande att ändringar får göras endast då det är uppenbart nödvändigt och att en anpassning till någon sorts parlamentarisk normalprosa inte får komma i fråga. Vidare gäller att överlämnade koncept inte får frångås i andra fall än då talaren i sitt muntliga anförande medvetet avvikit från konceptet eller då detta innehåller felaktiga sakuppgifter.

En talare som anser att hans anförande har blivit felaktigt återgivet i stenografernas utskrift har möjlighet att senast kl. 12 den femte vardagen efter sammanträdet göra anmärkningar mot utskriften (2 kap. 16.1 riksdagsordningen). En felaktig utskrift kan senast påtalas vid justeringen i kammaren. Det av kammaren justerade anförandet återges ordagrant i det slutliga protokollet.

Av det föregående framgår att redaktionella eller andra ändringar av de muntliga anförandena får göras vid tryckningen av protokollet endast när de är nödvändiga. Praxis är att uppenbara felsägningar eller uppenbart felaktiga sakuppgifter får rättas, om inte i den fortsatta debatten felaktigheten berörs av annan talare, vars anförande skulle bli obegripligt eller förbryllande, om rättelse medgavs i efterhand vid redigeringen.

Enligt utskottet har den praxis som gäller för protokollsföringen en riktig utformning. Motionens yrkanden 2 och 3 avstyrks.

8. Tillträde till riksdagens lokaler m.m.

Motionerna

PLO-ledaren Yassir Arafats besök i riksdagen den 7 december 1988 har gett anledning till två motioner. I motion K303 av Allan Ekström (m) erinras om att polisen inför det utländska besöket företog omfattande avspärrningar av riksdagsbyggnaderna. Enligt motionären innebär detta dels att allmänheten betogs möjligheten att fritt besöka riksdagshuset, dels att riksdagsledamöterna förorsakades olägenheter. I motionen hemställs att riksdagen beslutar att allmänhetens rätt att besöka riksdagshuset för att bevista kammarens sammanträden eller eljest icke får inskränkas genom avspärrningar av riksdagshuset.

Enligt motion K323 av Margit Gennser inträffade det vid detta tillfälle att utländska säkerhetsmän försökte hindra ledamöter att fritt röra sig i riksdagshuset. På det sätt som Sveriges riksdag utnyttjades i samband med Yassir Arafats besök skadades, enligt motionen, den svenska riksdagens anseende inåt mot de egna medborgarna och utåt

mot andra länder. Motionären hemställer att riksdagen uttalar att dess lokaler inte under pågående session får utnyttjas för den typ av politiska utspel som Arafats besök utgjorde.

1989/90:KU10

Utskottets bedömning

Sammanträde med kammaren är enligt 2 kap. 4 § riksdagsordningen offentligt om det inte hålls inom stängda dörrar. För utskotten gäller (4 kap. 12 §) att de skall sammanträda inom stängda dörrar. Utskott kan dock besluta att sammanträde till den del det avser inhämtande av upplysningar helt eller delvis skall vara offentligt.

I övrigt har allmänheten tillträde till riksdagens lokaler som besökare, enskilt eller i grupp. I vilken utsträckning tillträde i sådana sammanhang får äga rum och under vilka villkor det får ske framgår av bestämmelser i lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen. För besöket ansvarar i första hand den som tar emot besökaren. Tillstånd för att få ta i anspråk de allmänna sammanträdeslokalerna erhålls från förvaltningskontoret. Förfrågningar om konferenser i de båda kammar-salarna behandlas i förvaltningsstyrelsens direktion i tveksamma fall, annars av intendenturenheten.

Förvaltningskontoret har framhållit att omständigheterna kring Arafats besök i riksdagen var speciella. Besöket föregicks av en framställan — med mycket kort varsel — från regeringen till talmannen. Vidare krävdes osedvanligt omfattande säkerhetsarrangemang när väl besöket skulle genomföras.

Förvaltningskontoret konstaterar att de yttre säkerhetsarrangemangen i samband med besöket kom att få en otillfredsställande utformning, främst beroende på den begränsade tid som stod till förfogande för samordnade förberedelser.

Hithörande frågor har sedermera varit föremål för överläggningar mellan företrädare för polisledningen i Stockholm och förvaltningskontoret. Man har därvid varit överens om att polisåtgärder som vidtas inom riksdagens område eller som kan påverka verksamheten i riksdagen bör föregås av samråd med förvaltningskontoret. Det har vidare överenskommits att erforderliga polisinsatser bör genomföras på ett sätt som tar största möjliga hänsyn till riksdagens pågående verksamhet.

Yassir Arafats besök i Sveriges riksdag var en exceptionell händelse. Den korta planläggningstiden och de särskilda kraven på säkerhetsåtgärder åstadkom speciella problem som fick en inte i alla delar tillfredsställande lösning. Utskottet utgår ifrån att de erfarenheter som gjorts vid detta tillfälle leder till att störningar i riksdagsarbetet av det slag som berörs i motionerna K303 och K323 inte inträffar i framtiden. Motionerna avstyrks.

Motionerna

Ledamöternas placering i kammaren behandlas i två motioner. I motion K308 av Lars Tobisson (m) påpekas att i nästan alla demokratier är parlamentsledamöterna placerade partivis. Sverige — liksom Norge — avviker från det gängse mönstret genom att i stället gruppera parlamentets ledamöter efter en geografisk princip. I motionen sägs att detta sätt att ordna platsfördelningen närmast får ses som en historisk kvarleva. Enligt motionären skulle en platsfördelning i riksdagens plenisal efter partitillhörighet utan tvivel skänka debatten större livfullhet och åskådlighet.

I motion K307 av Sven-Gösta Signell och Birger Rosqvist (båda s) hävdas däremot att den nuvarande placeringen av ledamöterna ger en fin bild av hur vårt demokratiska land är uppbyggt, att det oberoende av partipolitiska åsikter är mer som förenar än som skiljer när det gäller Sverige som nation. Enligt motionärerna finns det möjlighet att ytterligare markera detta genom att slopa den nuvarande länsuppdelningen av ledamöterna och i stället placera dem efter riksdagsår.

I motion K310 av Görel Bohlin (m) yrkas att Sveriges flagga ges en ständig plats i riksdagens plenisal. Enligt motion K302 av Gudrun Norberg (fp) bör riksdagen besluta att låta Sveriges flagga pryda plenisalen och eventuellt andra lämpliga lokaler i riksdagshuset under hela riksmötet.

Utskottets bedömning

Utskottet avslag våren 1988 (KU 1987/88:43) ett motionsyrkande om att ledamöterna skulle placeras partivis i riksdagens plenisal på det sätt som sker i de flesta utländska parlament. Enligt utskottet skulle en sådan placering av ledamöterna även hos oss vara en markering av den framträdande roll som de politiska partierna numera spelar i riksdagen. Den skulle troligen också ha vissa andra fördelar från kontakt- och debattsynpunkt på sätt som motionären hade påpekat. Utskottet ansåg emellertid inte att någon tillräckligt stark opinion fanns bland ledamöterna för att bryta den svenska riksdagens tradition. Utskottet gör samma bedömning nu. Enligt utskottet torde det heller inte finnas en tillräckligt stark opinion för en ändring som innebär att länsuppdelningen slopas och placeringen i kammaren sker endast efter antalet riksdagsår. Motionerna K307 och K308 avstyrks.

I betänkande 1987/88:31 behandlade utskottet en motion av Görel Bohlin (m) om en permanent plats för Sveriges flagga i riksdagens plenisal. Utskottet hade inhämtat att det stora riksvapnet skulle placeras i plenisalen samt att den svenska flaggan skulle komma att finnas i plenisalen vid speciella högtider såsom vid riksmötets öppnande och på nationaldagen. Utskottet fann de vidtagna åtgärderna vara till fyllest och motionens huvudsyfte tillgodosett. Utskottet finner det naturligt att ställningstagande till frågor om utsmyckning av kammarsalen i första hand görs av talmannen. Motionerna K302 och K310 avstyrks.

Motionerna

I motion K319 av Kjell Nilsson och Lisbeth Staaf-Igelström (båda s) erinras om den möjlighet som finns för riksdagens ledamöter att erhålla stipendier för utrikes studieresor. Enligt motionärerna är denna möjlighet av stort värde och som följd därav mycket uppskattad. De anser emellertid att åtgärder också borde vidtas för att bereda riksdagens ledamöter tillfälle att i ökad utsträckning delta i kurser och konferenser i Sverige med utbildande och utvecklande syfte. Enligt motionen vore en möjlighet att etablera en stipendieordning motsvarande den som gäller för utrikes resor. Ett andra alternativ vore att höja beloppet för kostnadsersättning så att däri också kan inrymmas avgifter av den form av kurs- och konferensdeltagande som berörs i motionen.

I motion K322 av Maggi Mikaelsson (vpk) hävdas att kvinnorna utgör det nya proletariatet i samhället. Eftersom kvinnojobben till största delen finns inom den offentliga sektorn, som är ett samhälleligt ansvar, borde det enligt motionären vara enkelt att ändra på förhållandena. För att eliminera risken att politiker inte har kännedom om den offentliga sektorns kvinnodominerade områden, borde därför samtliga riksdagsledamöter uppmanas att under varje mandatperiod göra en månads praktik inom områdena grundskola, hemtjänst, sjukvård, barnomsorg eller missbruksvård.

Enligt motion K301 av Karin Ahrlund och Lars Sundin (båda fp) är det av största vikt att riksdagens ledamöter hålls närmare informerade än i dag om formerna för och innehållet i EG:s arbete och de nya initiativ som kontinuerligt läggs fram för att fördjupa samarbetet mellan EG-länderna. Motionärerna yrkar att särskilda medel anslås för utskottsbesök vid EG och att förvaltningsstyrelsen får i uppdrag att bereda frågan.

I motion K305 av Helge Hagberg och Lars Svensson (båda s) erinras om det besök som riksdagen sommaren 1988 gjorde i Norrbotten. De föreslår att riksdagen varje år låter genomföra en liknande resa.

Utskottets bedömning

Riksdagen beslöt hösten 1988 (1988/89:KU16) om en väsentlig höjning av stödet till partigrupperna. Utrymmet bör därför vara större än tidigare för att bekosta deltagande i angelägna konferenser, seminarier o.d. inom ramen för detta anslag. Riksdagen har också nyligen beslutat om en höjning av kostnadsersättningen till ledamöterna. Utskottet erinrade (1988/89:KU39) vid behandlingen av denna fråga om vad förvaltningsstyrelsen anfört om att riksdagsledamot borde ha rätt att vid besöksresor tillgodoföra sig avdrag för kostnader bl.a. för förtäring och för studieresor inom och utom landet. Utskottet finner

mot denna bakgrund att det inte är påkallat att begära förslag om särskild form för stöd till studier och vidareutbildning av det slag som begärs i motion K319.

Utskotten disponerar en viss summa pengar för utrikes resor under varje valperiod. För närvarande är summan 714 000 kr. per utskott. De utskott som finner behov av besök hos EG:s centrala institutioner eller i något EG-land kan verkställa det inom ramen för detta anslag. Enligt utskottet finns inte anledning att nu inrätta särskilt anslag för EG-resor. Skulle det visa sig att svårigheter föreligger att inom anslaget i konkurrens med andra angelägna behov inordna den typen av resor, bör frågan om en höjning av reseanslaget tas upp i den ordinarie budgetbehandlingen. Det kan i sammanhanget erinras om att riksdagen nyligen beslutat om en höjning av anslaget för riksdagsmännens internationella resor. Motion K301 avstyrks.

Enligt utskottet bör varje riksdagsledamot vara så fri som möjligt att själv bestämma hur uppdraget skall utövas. Behovet av eventuell praktiktjänstgöring inom olika verksamhetsområden bör bedömas av ledamöterna själva. Något uttalande av riksdagen i frågan är enligt utskottet inte påkallat. Motion K322 avstyrks.

Utskottet delar den i motion K305 framförda uppfattningen att den s.k. Norrhottensresan var mycket värdefull och noterar med tillfredsställelse att en liknande resa genomfördes i år till Värmland. Det finns anledning anta att det framgent kan komma inbjudningar till motsvarande besök i andra delar av landet. Enligt utskottet är det dock inte påkallat med någon institutionaliserad ordning för denna typ av länsresor. Motion K305 avstyrks.

11. Telefonsamtal till riksdagen

Motionen

I motion K813 av Karl-Göran Biörsmark (fp) erinras om att det ibland påstås att avståndet mellan väljarna och de politiskt förtroendevalda är alltför stort. Ett sätt att nå kontakt med riksdagsledamöterna är via telefonsamtal. Enligt motionen kan det befaras att personer som bor långt från Stockholm av kostnadsskäl avstår från att utnyttja denna möjlighet. Motionären yrkar därför att riksdagen öppnar s.k. 020-linje, vilket skulle innebära att den uppringande aldrig skulle behöva betala mer än en markering för samtalet.

Utskottets bedömning

Utskottet behandlade hösten 1988 ett motionsyrkande om öppnande av s.k. 020-linje. För en redogörelse för frågans tidigare behandling hänvisas till utskottets betänkande 1988/89:KU16. Utskottet delade då förvaltningsstyrelsens uppfattning att frågan om hur en ökad telefonservice i riksdagshuset skall fungera och vad den bör kosta bör bedömas i ett sammanhang. Frågan om anslutning till det s.k. 020-systemet borde enligt utskottet prövas i samband med ställningstagande till försöket med textregistrerande personsökare.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *motionstider*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:K309 och 1987/89:K314,
2. beträffande *budgetåret*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K316,
3. beträffande *budgetpropositionens presentation m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:K304 och 1988/89:K325,
4. beträffande *utredning om riksdagens arbetsformer i övrigt*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K328,
5. beträffande *inrättande av miljöutskott*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K313,
6. beträffande *jämställdheten i riksdagens valda organ*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K326,
7. beträffande *val av JO*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K320,
8. beträffande *sanningsförsäkran*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K311,
9. beträffande *lagstiftningens tillämpning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K236 yrkandena 5–6,
10. beträffande *information till riksdagsledamöter*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K406,
11. beträffande *protokollets utformning m.m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K315,
12. beträffande *tillträde till riksdagens lokaler*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:K303 och 1988/89:K323,
13. beträffande *ledamöternas placering i kammarsalen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:K307 och 1988/89:K308,
14. beträffande *utsmyckning i kammarsalen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:K302 och 1988/89:K310,
15. beträffande *studieresor m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:K301, 1988/89:K305,
1988/89:K319 samt 1988/89:K322,
16. beträffande *telefonsamtal till riksdagen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K813.

Stockholm den 21 november 1989

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Catarina Rönning (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Anita Modin (s), Torgny Larsson (s), Ylva Annerstedt (fp), Bengt Kindbom (c), Bo Hammar (vpk), Hans Leghammar (mp), Ulla Pettersson (s), Rosa-Lill Wåhlstedt (s) och Stig Bertilsson (m).

Reservationer

1. Budgetåret (mom. 2)

Bertil Fiskesjö och Bengt Kindbom (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet har" och slutar med "K316 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet måste riksdagsledamöterna ha rimliga förutsättningar att fullgöra såväl funktionen som lagstiftare som uppgiften att aktivt delta i samhällsdebatter utanför riksdagen. Det måste också finnas utrymme för ledamöterna att tillgodose partimedlemmars och väljares berättigade krav på engagemang lokalt och regionalt.

Den nuvarande förläggningen av riksdagsåret försvårar på ett allvarligt sätt en sådan planering av riksdagsarbetet att de olika ovan angivna önskemålen kan tillgodoses. Det avgörande hindret mot en mera rationell och effektiv planering av riksdagsarbetet är budgetårets förläggning med alla de effekter detta har för allmän motionstid, propositionsavlämnande och riksdagens beredning av sakfrågorna. Fortsatta överväganden om riksdagens arbetsformer måste således också innefatta en omläggning av budgetåret. Motion K316 tillstyrks.

dels att moment 2 i utskottet hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *budgetåret*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K316 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Utredning om riksdagens arbetsformer i övrigt (mom. 4)

Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Med tanke" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion K328 att riksdagen som debattcentrum befinner sig i kris. För att komma till rätta med problemen bör mångfald, personlighet, debattlusta och nya partier välkomnas i riksdagen och inte motarbetas, strömlinjeformas och med alla medel "anpassas" till gamla former. Även regeringen har enligt utskottet ansvar för att göra riksdagsarbetet mera intressant genom att oftare presentera nya förslag i kammaren. Statsråden bör

också i ökad utsträckning delta i kammardebatterna. En utredning bör på det sätt som föreslås i motion K328 tillsättas med uppgift att lämna förslag till nya arbetsformer.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *utredning om riksdagens arbetsformer i övrigt*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K328 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Inrättande av miljöutskott (mom. 5)

Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Enligt utskottet" och på s. 8 slutar med "Motion K313 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet finns goda skäl att som föreslås i motion K313 göra en översyn av utskottsorganisationen. Miljöfrågorna behandlas nu i en rad utskott. Detta innebär att inget utskott har det totala ansvaret för miljöområdet som sin huvudsakliga uppgift, vilket försvårar möjligheterna till överblick och till att driva en samlad politik på detta område. Inrättandet av ett miljöutskott bör av denna anledning, och med tanke på miljöfrågornas växande internationella betydelse och det utrymme de måste få framöver i svensk politik, vara en utgångspunkt för översynsarbetet. Som framhålls i motion K313 skulle till detta utskott, utöver de från jordbruksutskottet utbrutna miljöfrågorna, även kunna föras vissa av de miljöfrågor som i dag behandlas av andra utskott.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *inrättande av miljöutskott*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K313 uppdrar åt talmanskonferensen att utreda arbetsfördelningen mellan utskotten i enlighet med vad utskottet anfört.

4. Jämställdheten i riksdagens valda organ (mom. 6)

Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Det bör" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet är det beklagligt att riksdagens utskott, med undantag av social- och socialförsäkringsutskotten, har en tydlig mansdominans bland de ordinarie ledamöterna. Kvinnor och män bör vara lika representerade i alla politiska organ. Samtliga partier måste i nomineringsarbetet verka för en jämnare fördelning mellan könen i riksdagens valda organ. Ett sätt att påskynda en sådan utveckling är att tillämpa kvotering så att inget kön får lägre representation än 40 %.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:KU10

6. beträffande *jämställdheten i riksdagens valda organ*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K326 uttalar sitt stöd till en rekommendation om att större vikt fästs vid jämställdhetsaspekten vid val till alla riksdagens utskott, styrelser och utredningar.

5. Sanningsförsäkran (mom. 8)

Anders Björck (m), Hans Nyhage (m), Hans Leghammar (mp) och Stig Bertilsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Enligt utskottet" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet är det självfallet av största vikt att de informationer som lämnas till utskotten är korrekta och fullständiga. Frånvaron av regler om sanningsförsäkran i samband med utskottsutfrågningar kan förmodligen förklaras av att sådana var sparsamt förekommande vid tidpunkten för arbetet med nu gällande regeringsform och riksdagsordning. Situationen i dag är emellertid en helt annan. Så har t.ex. granskningen av regeringen vuxit i omfattning och blivit mer inträngande. Det finns enligt utskottet starka skäl att införa någon form av sanningsförsäkran för dem som utfrågas av riksdagsutskotten. Frågan bör därför bli föremål för skyndsam utredning.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *sanningsförsäkran*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K311 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Protokollets utformning (mom. 11)

Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Talmännens och" och på s. 13 slutar med "3 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet borde det dock vara möjligt att tillåta tilltalsordet du i situationer där tveksamhet om vem som avses inte kan uppkomma, exempelvis vid frågestunderna. Motionens yrkande 1 tillstyrks.

Det är enligt utskottet också väsentligt att utformningen av protokollet i så hög grad som det är möjligt återger vad som faktiskt sagts vid sammanträdena med kammaren. De ledamöter som så önskar bör ha rätt till sina egna ord och inte få dem utbytta eller redigerade i efterhand. Enligt utskottet är det för att protokollet så sannfärdigt som möjligt skall spegla vad som förekommit vid sammanträdena viktigt att varken ledamöter eller statsråd får möjlighet att förändra sakuppgifter och ordval från det anförandet skett till dess protokollet justerats. Motionens yrkanden 2 och 3 tillstyrks.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:KU10

11. beträffande *protokollets utformning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K315 uppdrar åt talmanskonferensen att utarbeta förslag till regler för protokolls-föring m.m. i enlighet med vad utskottet anför.

Särskilt yttrande

Val av JO (mom. 7)

Bo Hammar (vpk) och Hans Leghammar (mp) anför:

JO-delegationen hade inför det senaste JO-valet ett stort antal samman-träden. Vpk och miljöpartiet, som är utestängda från delegationen, hade ingen reell insyn i förberedelsearbetet för JO-valet. Det formella samrådet i talmanskonferensen kan självfallet inte kompensera våra partier för detta.

Det inträffade belyser vikten av att samtliga riksdagens partier om-gående bereds plats i JO-delegationen, så att justitieombudsmännen kan bli hela riksdagens ombudsmän.

I avvaktan på detta kommer våra partier att avstå från att delta i JO-valen.